

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідуючий відділом
Аспірантури та докторантури
Національного університету
«Одеська морська академія»

О.М. Волков
_____ 2022 р.

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Дослідницький практикум на підприємствах морського та річкового транспорту

для аспірантів, що навчаються за освітньо-науковою програмою
«Менеджмент морської галузі»

Рівень/цикл	Третій рівень вищої освіти / Третій цикл Рамки кваліфікації Європейського простору вищої освіти
Кваліфікаційний рівень	8 рівень Національної рамки кваліфікацій
Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	073 Менеджмент
Кафедри	«Менеджменту та економіки морського транспорту» та «Економічної теорії та підприємництва на морському транспорті»

Програма освітнього компоненту «Дослідницький практикум на підприємствах морського та річкового транспорту» розроблена відповідно до освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії «Менеджмент морської галузі».

Розробники: Сотниченко Людмила Леонідівна, д.е.н., професор
Голубкова Ірина Анатолівна, д.е.н., професор

Програму освітнього компоненту схвалено на засіданні кафедри економічної теорії та підприємництва на морському транспорті та на засіданні кафедри «Менеджмент та економіка морського транспорту» Національного університету «Одеська морська академія»

Протокол № 1 від 25 серпня 2022 року.

Завідувач кафедри ЕТ та ПМТ І. А. Голубкова

Завідувач кафедри М та ЕМТ Л. Л. Сотниченко

Програма погоджена гарантом освітньо-наукової програми «Менеджмент морської галузі» підготовки доктора філософії за спеціальністю 073 Менеджмент, д. е. н., доцентом О. В. Сенько

Гарант ОНП О.В. Сенько

1. Загальний опис навчальної дисципліни

Освітні компоненти блоку наукових досліджень "Дослідницький практикум в закладах вищої освіти або на підприємствах морського та річкового транспорту" відносяться до вибіркової частини освітніх компонентів освітньо-наукової програми «Менеджмент морської галузі» підготовки доктора філософії за спеціальністю 073 Менеджмент [1-3].

Порядок обрання вибірових освітніх компонентів регулюється Положенням про формування переліку вибірових освітніх компонентів та порядком їх вибору здобувачами вищої освіти Національного університету «Одеська морська академія» [1-4].

Підготовка здобувачів здійснюється через набуття компетентностей та результатів навчання [2-4], необхідних для подальшої роботи в області морської науки і менеджменту - для роботи на підприємствах, установах та організаціях, що здійснюють науково-дослідну діяльність та/або забезпечують підготовку фахівців для річкового та морського транспорту.

Дослідження і практичне виконання і оформлення дисертації для аспірантів [1], є частиною загального навчального плану НУ "ОМА" підготовки конкурентоспроможних науковців для галузі річкового і морського транспорту.

Метою виконання здобувачем вищої освіти дослідницького практикуму є закріплення на практиці таких знань, умінь і навичок, що дозволяють, у підсумку, вирішувати з високою ефективністю проблемні завдання в рамках науково-дослідної діяльності в області менеджменту морської галузі.

Загалом, в ході досягнення цієї мети, вирішуються такі основні завдання:

- визначення сучасного стану та історії розвитку конкретної, особисто визначеної, наукової проблеми, визначення її ролі та місця у досліджуваному науковому напрямку;
- визначення теоретичних основ досліджуваної проблеми, сучасних концепцій, принципів, методів вирішення науково-професійних завдань;
- визначення мети, наукового завдання і допоміжних задач, об'єкту, предмету дослідження, виділення і формування елементів наукової новизни;
- визначення і дослідження методології вирішення конкретної наукової проблеми, обрання необхідних методів наукового дослідження, здійснення пошуку і аналізу необхідної інформації, проведення самостійного дослідження, у тому числі на лабораторному обладнанні, тренажерах, імітаційних моделях;
- застосування сучасних інформаційних технологій пошуку, обробки та аналізу необхідних даних, інформації, джерел;
- інтерпретація отриманих результатів і представлення їх у вигляді закінчених науково-дослідних розробок (тез доповідей, наукових статей, дисертаційної роботи).

У процесі засвоєння здобувачем вищої освіти дослідницького практикуму [5-8], формується і закріплюється здатність здобувача до вирішення ряду практичних завдань, відповідно за видами професійної діяльності:

- науково-дослідницька діяльність (організація проведення досліджень і оцінка їх ефективності);
- проведення наукових досліджень з окремих розділів і тем (етапів, завдань) відповідно до затверджених методик.

Мова навчання: **українська, англійська.**

Статус компоненту: **вибірковий.**

За освітньо-науковою програмою підготовки, наукова підготовка здобувачів забезпечує набуття перелічених нижче компетентностей та досягнення наступних програмних результатів навчання.

Загальні компетентності

- ЗК01 Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми
- ЗК02 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
- ЗК03 Здатність працювати в міжнародному контексті
- ЗК04 Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері менеджменту на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

- СК01 Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у менеджменті і дотичних до нього міждисциплінарних напрямках.
- СК02 Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами, опрацьовувати наукову літературу з управління та адміністрування та ефективно використовувати нову інформацію з різних джерел.
- СК04 Здатність ініціювати, розробляти, реалізовувати та управляти науковими проектами у менеджменті і дотичних до нього міждисциплінарних напрямках та /або складати пропозиції щодо фінансування наукових досліджень, реєстрації прав інтелектуальної власності.
- СК05 Здатність до організації та проведення інноваційних комплексних проектів, включаючи власні оригінальні дослідження, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику в менеджменті морської галузі.
- СК06 Здатність ідентифікувати, формулювати та/або вирішувати наукові або практичні проблеми в менеджменті морської галузі.

Кількість кредитів ЄКТС: **10**

Форма підсумкового контролю: **залік**

2. Заплановані результати навчання і основні етапи практикуму

2.1. З метою надання здобувачу можливості сформувати індивідуальну освітню траєкторію навчання з урахуванням його власних потреб та інтересів щодо майбутньої фахової діяльності та/або для подальшого професійного розвитку та/або для поглибленої підготовки за спеціалізацією (спеціальністю), в рамках програми наукової підготовки здобувач може самостійно обрати підприємство морського та річкового транспорту для проходження відповідного дослідження.

Успішне завершення програми освітнього компоненту "Дослідницький практикум в закладах вищої освіти або на підприємствах морського та річкового транспорту" передбачає здобуття аспірантом низки результатів навчання, зокрема

Програмні результати навчання

- РН01 Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.
- РН02 Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми менеджменту державною та англійською мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних міжнародних наукових виданнях.

- RH03 Розробляти та досліджувати концептуальні, математичні і комп'ютерні моделі процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у галузі менеджменту та дотичних міждисциплінарних напрямках.
- RH04 Розробляти та реалізовувати наукові та прикладні проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику у галузі управління та адміністрування і розв'язувати значущі наукові та технологічні проблеми в менеджменті з дотриманням норм академічної етики і врахуванням соціальних, етичних, економічних, екологічних та правових аспектів.
- RH05 Глибоко розуміти загальні принципи та методи управлінських наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері менеджменту та у викладацькій практиці.
- RH06 Планувати і виконувати наукові і прикладні дослідження з менеджменту та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми; скласти пропозиції щодо фінансування досліджень та/або проектів.
- RH07 Здійснювати апробацію та впровадження результатів власних досліджень у сфері менеджменту.
- RH08 Здійснювати апробацію та впровадження результатів власних досліджень у сфері менеджменту морської галузі.
Діяти на основі етичних міркувань та академічної доброчесності в процесі проведення наукових досліджень, оприлюднення результатів та їх впровадження.
- RH10 Демонструвати навички розв'язання системних проблем ефективного розвитку морської галузі за обмеженнями стійкого нарощування виробничого потенціалу на національному та підприємницькому рівнях.
- RH11 Здійснювати аналіз деталізованих, інноваційних, новітніх досліджень у сфері морської галузі.
- RH12 Діяти на основі знання, розуміння та уміння прогнозувати наслідки рішень в менеджменті морської галузі.

Дослідження, у залежності від місця його проведення, також спрямоване на здобуття окремих результатів, умінь, управлінських навичок та досвіду:

- самостійне проведення наукових досліджень в установах і організаціях морської галузі;
- формулювання концепції, головних і допоміжних задач дисертаційної роботи за допомогою використання сучасних методів досліджень в менеджменті;
- формування доказової бази дослідження, застосування якої приводить до отримання певних особистих наукових результатів;
- формулювання головних і допоміжних завдань удосконалення і розвитку річкових та морських транспортних систем, визначення основних засад системного аналізу процесів у морської галузі;
- визначення найбільш впливових процесів і факторів, що формують кінцеву ефективність функціонування, організаційних морських систем;
- здобуття знань, умінь, навичок та досвіду з менеджменту морської галузі з розв'язання комплексних проблем шляхом проведення наукових досліджень, результати яких мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, з використанням аналітичного інструментарію економічних досліджень;
- оволодіння науковими методологіями і технологіями науково-педагогічної та дослідницько-інноваційної діяльності, а також досвідом підготовки та захисту дисертації.

2.2. Основні етапи дослідницького практикуму

Розділи (етапи) дослідницького практикуму	Види діяльності у ході дослідницького практикуму, кредитів ЄКТС				Форма контролю
	Отримання завдання на творчий / інноваційний блок / вузол, розуміння і уточнення завдання	Збирання інформації, систематизація, обробка фактичного і літературного матеріалу	Виконання конкретного науково-дослідницького завдання	Оформлення звіту, матеріалів доповіді, статті, розділу, тощо	
Підготовчий етап	1,5				-
Обробка і аналіз отриманої інформації		2,0			Анотований звіт
Дослідницький етап, у тому числі експеримент, моделювання тощо			3,5		Анотований звіт
Підготовка, оформлення і захист заключного звіту				3,0	Заклучний звіт
Підготовка дослідницького розділу					
Загалом	1,5	2,0	3,5	3,0	10

3. Програма, структура (тематичний план) освітнього компоненту

Назви розділів і тем	Навчальне навантаження	
	Консультації Захист звіту	Самостійна робота
Розділ 1. Підготовчий етап. Розробка і узгодження задач дослідницького практикуму		
1	2	3
1.1 Пошук та вибір бази проходження дослідницького практикуму у відповідності до теми кваліфікаційної роботи	4	26
1.2 Організаційні заходи зі проведення дослідницького практикуму за обраним місцем його проходження. Знайомство із завданням, програмою та звітною документацією із дослідницького практикуму	1	14
1.3 Проведення обстеження об'єкту дослідження на бази проведення дослідницького практикуму (згідно теми дисертаційної роботи і місця проходження), визначення свого місця та завдань практикуму, тощо.	4	56

Розділ 2. Дослідницький етап. Планування та виконання програми дослідницького практикуму		
2.1 Розроблення загальної методики покрокового дослідницького практикуму (з урахуванням / особливостей практичної діяльності та проведенні наукових досліджень на підприємстві галузі морського та річкового транспорту, тощо). Уточнення плану дослідження, формування графіку дослідної і практичної експериментальної роботи за темою, проведення і здійснення наукових досліджень на базі проходження практикуму.	2	28
2.2 Проведення наукових досліджень відповідно графіку теоретичної та практичної діяльності на підприємстві галузі морського та річкового транспорту. Участь у організації і проведенні експериментальних досліджень, у процесі виконання графіку теоретичної та особистої дослідної діяльності на підприємствах, установах, організаціях тощо (згідно бази проведення практикуму).	5	70
2.3 Проведення і оформлення теоретичних та експериментальних досліджень, аналіз одержаних результатів. Впровадження результатів дослідження.		
Розділ 3. Підсумковий етап. Підготовка і захист звіту за практикумом		
3.1 Виявлення практичних наслідків та результатів виробничої діяльності на базі проходження практикуму.	2	14
3.2 Складання та оформлення звіту, одержання відгуку та рекомендацій керівників практикуму, актів впровадження тощо.	6	60
3.3 Публічний захист звіту звіт з практикуму на засіданні кафедри	4	4
Загалом	28	272

4. Завдання для самостійної роботи

Завдання для самостійного опрацювання програми практикуму

Розділ 1. Підготовчий етап. Розробка і узгодження задач дослідницького практикуму	Знайомство з завданням, програмою практикуму та звітною документацією. Проведення обстеження виробництва та об'єкта дослідження на базі практикуму згідно до теми дисертаційної роботи, визначення свого місця та головних завдань практикуму.
Розділ 2. Дослідницький етап. Планування та виконання програми дослідницького практикуму	Розроблення методики покрокового проходження практикуму, графіку практичної роботи та наукових досліджень на базі проведення практикуму. Участь у організації процесу досліджень. Проведення теоретичних та експериментальних досліджень, аналіз одержаних результатів.
Розділ 3. Підсумковий етап. Підготовка і захист звіту практикуму	Виявлення практичних наслідків та наукових результатів на базі проходження практикуму. Складання та захист звіту, одержання відгуку та рекомендацій керівника дослідницького практикуму.

5. Вимоги до звіту

Звіт про дослідницький практикум перевіряється керівником від кафедри (науковим керівником здобувача).

Основна частина звіту містить аналіз отриманих результатів, опис технології наукової та виробничої діяльності підприємства, установи або організації, результати виконання усіх розділів програми практикуму та індивідуального завдання з посиланням на ілюстративні матеріали, що доповнюють звіт. Перевіряє доказову базу проведеного дослідження, оцінює отримані теоретичні та практичні результати дослідження.

Висновки та пропозиції звіту відображають результати виконання науково-дослідного завдання, обрані підходи до його вирішення та аналізу результатів практикуму, можливостей практичного використання та подальшого розвитку дослідження. Звіт може включати в себе додатки, у яких подаються ілюстративні матеріали, креслення, графіки, копії документів, актів тощо [5, 12].

6. Контроль проведення практикуму

За виконанням програми практикуму здійснюється контроль з боку керівника від кафедри та керівника від підприємства галузі морського та річкового транспорту, закладу освіти, наукового закладу. Протягом проходження практикуму керівник від кафедри видає завдання на стажування, дистанційно (або очно) консультує здобувача, перевіряє оформлений звіт та у складі комісії від кафедри приймає участь у проведенні захисту практикуму.

Керівник від підприємства, установи, закладу освіти, організації, наукового закладу узгоджує зміст індивідуальних завдань, консультує з виробничих питань, допомагає у реалізації програми практикуму.

7. Методи контролю

Поточний контроль та оцінювання якості проведення практикуму здійснюється керівниками від кафедри та від підприємства, установи або організації.

Форма підсумкового контролю: залік (захист звіту)

8. Схема нарахування балів за освітнім компонентом

Національна оцінка	Оцінка ВНЗ	Критерії
Відмінно	A	зміст звіту з практикуму якісний: відмінний; здобувач знаходить і використовує потрібні джерела інформації; глибоко розкриває зміст питань, які обговорюються; вміє формулювати висновки та узагальнення; здатен аналізувати та виконувати практичні розрахунки, здійснювати моделювання та верифікацію результатів
Дуже добре	B	зміст звіту з стажування добрий: здобувач знаходить джерела інформації відповідно до теми; розкриває зміст питань, але допускає окремі неточності; формулює висновки та узагальнення з окремих питань; самостійно оцінює окремі нові ідеї і принципи дослідження

Добре	С	зміст звіту з практикуму середнього рівня: розв'язує задачі в стандартних ситуаціях; самостійно виправляє допущені помилки; розкриває зміст питань за темою; не досить повно й аргументовано викладає матеріал; володіє необхідним обсягом матеріалу та здатний застосовувати його на практиці.
Задовільно	Д	зміст звіту з практикуму задовільний: здобувач на окремі питання відповідає не точно; формулює висновки з окремих питань; може відтворити основи теоретичного матеріалу; виявляє знання і розуміння основних положень.
Достатньо	Е	зміст звіту з практикуму на рівні мінімальних вимог до особистого дослідження: здобувач задовільно відповідає на основні питання за темою; виконує завдання на практикумі з несуттєвими помилками; володіє основним матеріалом.
Незадовільно	FX	відсутній звіт, або немає необхідних знань: здобувач не здатний виконати завдання у повному обсязі; поверхнево розкриває зміст питань без осмислення; допускає суттєві помилки; не з'явився на контрольні заходи без поважних причин.

9. Рекомендована література

1. Закон України «Про вищу освіту».
2. Освітньо-наукова програма «Менеджмент морської галузі» (загальний опис). Рівень/цикл Третій рівень вищої освіти / Третій цикл Рамки кваліфікації Європейського простору вищої освіти Кваліфікаційний рівень: 8 рівень Національної рамки кваліфікацій Галузь знань 07 Управління та адміністрування, Спеціальність 073 Менеджмент.
3. Положення про формування переліку вибіркового освітніх компонентів та порядок їх вибору здобувачами вищої освіти Національного університету «Одеська морська академія».
4. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність».
5. Методичні вказівки до "Дослідницького практикуму в закладів вищої освіти " і "Дослідницького практикуму на підприємствах морського та річкового транспорту" для здобувачів, що навчаються за ОНП «Менеджмент морської галузі» / І.А. Голубкова, Л.Л. Сотниченко. Одеса : НУ«ОМА», 2022. 26 с.
6. Методологія наукових досліджень / В.А. Голяков, М. А. Козьмініх, О. А. Онищенко. Одеса : ОНМА, 2014. 160 с.
7. Методологія та організація наукових досліджень: Навчальний посібник. Головань В.Г., Кравчук О.І., Маслій О.М., Онищенко О.А. Одеса: Військова академія (м. Одеса), 2015. 389 с
8. Відомості НУ «ОМА» про кількісні та якісні показники матеріально-технічного забезпечення освітньої діяльності у сфері вищої освіти. <http://www.onma.edu.ua/wp-content/uploads/2016/10/Materialno-tehniczni-vidomosti-popravky-2018.pdf>.
9. Наказ МОН України від 01.06.2006 N 422 «Щодо Положення про організацію наукової, науково-технічної діяльності у вищих навчальних закладах III та IV рівнів акредитації».
10. Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлення: ДСТУ 3008:2015 / Нац. стандарт України. Вид. офіц. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 26 с.

11. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібник / О. В. Крушельницька. Київ. : Кондор, 2003. 220 с.
12. Методологія і організація наукових досліджень : курс лекцій / О. М. Шмаков. Харків : Академія внутрішніх військ МВС України, 2011. 66 с.
13. Гнатієнко, Г. М. Експертні технології прийняття рішень: монографія/ Г. М. Гнатієнко, В. Є. Снитюк. Київ : Маклаут, 2008. 444 с.
14. Тимченко А. А. Основи системного проектування та системного аналізу об'єктів. Основи системного підходу та системного аналізу об'єктів нової техніки: Навч. посібник / За ред.. Ю.Г.Леги. Київ: Либідь, 2004. 288с.
15. Грабовецький Б. Є. Методи експертних оцінок: теорія, методологія, напрямки використання: монографія / Б. Є. Грабовецький. Вінниця : ВНТУ, 2010. 171 с.

10. Інформаційні ресурси

Система дистанційного доступу moodle.onma.edu.ua

11. Зміни та доповнення до робочої програми освітнього компоненту